সেই মন্বন্তৰৰ যত
সঞ্চিত অপূৰণ প্ৰকাশৰ আশা
অতৃপ্ত কামনাই
অলব্ধ কামনাই
অশ্ৰুসীমিত বেদনাই সমাধান বিচাৰিছে
নিষ্পেষিতৰ আজি মহাসমস্যাই
প্ৰচণ্ড বজ্ৰ হানে বিচাৰিছে ভাষা
সেইহে জাগিছে যত
মোৰ কণ্ঠ উচ্ছলি—
আগ্নেয়গিৰি গৰ্ভ সমুত্থিত
লেলিহান শিখা সমান।

আজি মোৰ গন্ধকগন্ধা অগ্ন্যুৎপাৎ
পৃথিৱীৰ উৎকট অবিচাৰ
বীভৎস অন্যায়
ধুই লৈ যাওক সেই বহ্নি-বন্যাই,
তলাতল, দ্বিতল
সপ্তবিংশতল
পাৰস্যবাদীৰ
অন্দৰমহল
ইঙ্গিতত্তে হোক ভস্মসাৎ।

শৃঙ্খলিত যত
মানৱীয় অধিকাৰ হৃত
আলোকৰ পৰা বঞ্চিত
জীৱনৰ মন্থনত উঠা অমৃতৰ

গোন্ধকো নাপায়
কেৱল বিষকে খায়,
বিষাক্ত ৰাগীতে জৰ্জ্জৰিত
সেই কণ্ঠ ৰুদ্ধ য'ত
ভাৱবাহী জনতাৰ ;

বৃত্ৰাসুৰীয় সভ্যতাৰ
নিষ্ঠুৰ আঘাতত
মূৰ্চ্ছা হৈ পৰি থকা
হৃদয়ৰ দেৱতাই
ইন্দ্ৰই—
আজি জন-দধীচিৰ অস্থি-বজ্ৰ লৈ
সঞ্জীৱিত হৈ
জিনি জয় মহত্বৰ
অসুৰক কৰক নিপাত
দানৱীয় অধিকাৰ কৰি উৎখাৎ।

নতুন বেলিয়ে আজি
নতুন পোহৰ দি
উজ্জ্বলায় নৱধৰিত্ৰী,
নৱ জনজীৱনৰ
জাগিছে নবীন বেদ
ঝঙ্কৃত দেশে দেশে নতুন গায়ত্ৰী
নতুন সুৰৰে গা নৱনিৰ্ম্মিত সাম-গান।

ঃ তৃতীয় উচ্ছ্বাস ঃ

নৱবিপ্লৱী কবি জাগে
বাস্তৱ সত্য চাবলৈ
গাবলৈ অভিনৱ দৃষ্টি মাগে,
আগ্নেয়গিৰি সম
উদ্ঘাটি, উদগাৰি আন্ধাৰত কান্দি থকা
দলিতৰ, শোষিতৰ কাহিনী—
তিতিক্ষাচ্যুতি হৈ আছে যত
উগ্ৰ বুভুক্ষাত জ্বলিপুৰি দেই যোৱা
জীয়াতে মৰি থাকি
প্ৰেত হোৱা কাহিনী।

সিহঁতৰ ক্ষত-বিক্ষত যত অঙ্গৰ
বৈ আছে ৰক্ত-নিৰ্ঝৰ,
আচম্বিতে মোৰ
কবিতাৰ ফুলনিলৈ
সেই তপ্ত তেজত তিয়াই,
মোৰ এই লেখনীৰে
লিখি যাওঁ ৰক্তলেখা—
তাতে ঢৌ খেলি যায়—
আজি নৱ-প্ৰভাতৰ জ্যোতি-শিখা।

নতুন

(গান)

হে নতুন! নমস্কাৰ
যুগে যুগে আহঁ তই
দেশে দেশে হাঁহ তই
ভোঁহাৰি-বিদাৰি-ফালি পুৰণি সংস্কাৰ
হে নতুন নমস্কাৰ।

নতুন তেজৰে কৰ
পুৰণি পৃথিৱীখন
আনি দিয়া ভৱিষ্যতৰ সেউজী ধুনীয়া বাৰেবাৰ,
হৃদয়ে হৃদয়ে ফুল
যত ফুল যত কুঁহি-পাত
নতুন শিল্পীৰ
এই চিৰপূজাৰীৰ
কথা কবি মৰ্ম্মবেদনাত—মোৰ ল'বি প্ৰণিপাত,
লবি প্ৰণিপাত।

বিপ্লৱৰ মহাচক্ৰ ঘূৰে
নতুনৰ—সৃষ্টিৰ অগ্নিবীজ
দিশে দিশে উৰে,
নতুন পৃথিৱীখন উজ্বলি উঠিছে দূৰে দূৰে
পুৰণিয়ে লৈছে বিদায়—বেজাৰেৰে, ক্ষোভেৰে

প্ৰতিক্ৰিয়া সংঘাতৰে ওলগ জনাই
নতুনৰ গানে-সুৰে
জগত জগায়।
আলোকৰ যাত্ৰীদলে নৱতম ছন্দত
অব্যৰ্থ খোজেৰে সোঁৱা—
নদ-নদী পাৰ হৈ
পৰ্ব্বতো ভাঙি-ছিঙি
প্ৰগতিৰ প্ৰদীপ জ্বলাই—আগবাঢ়ে,
আগবাঢ়ি যায়।

হে নতুন! নমস্কাৰ—
ৰূপান্তৰেদি তোৰ
সোণ-পোহৰৰ বাট
হ'ব বিশ্ববিজয়ী ৰূপকাৰ!
তোৰ অৰুণ হাঁহিৰ জুই
কালে কালে
ভুবনে ভুবনে পৰে
কৰে—নিখিলৰ জাতিষ্কাৰ।

তোৰ সুৰৰ বিজুলী বয়
শিল্পীৰ তেজ হৈ
হ'ব মৃত্যু সম সত্য তই
হ'ব দুৰ্নিবাৰ
সনাতন বন্ধু! নমস্কাৰ
বাৰে বাৰে কৰোঁ নমস্কাৰ।

তামোলবাৰী
২৯-৩-৫০

আজিৰ কবিতা

আজিৰ কবিতা তাই
খোজ কঢ়া ছন্দেৰে যায় দিঠকলে',
আহিলে ওলাই
খোজে খোজে নৱ লয়লাস
অভিনৱ ছন্দবিকাশ।
কল্পনাৰ ফুলনিত
সোণালী সপোন দেখি
অত দিন শুই থাকি
যন্ত্ৰৰ গুম্‌গুমনিত সাৰ পাই
দেখে—
আকাশেদি উৰি যায়
যন্ত্ৰবিমান;
শুনে—
বাজে ঘৰ্‌ঘৰাণৰে ৰেডিঅ'ৰ গান।
খুলি থৈ সোণথাৰু
কঙ্কণ—
গাৰ পৰা মচি থৈ
কুঙ্কুম-চন্দন;
ৰেলৱে-ট্ৰেইনৰ
তৃতীয় শ্ৰেণীত উঠি
বনুৱাৰ-হজুৱাৰ গাঁৱলৈ যায়,
শাক-ভাত খায়।

সভ্যতাৰ ভুল দেখি
মতা সাজ পিন্ধি তাই
ফুকাৰিছে—
বিপ্লৱী বিকুল
কম্পমান সাগৰৰ ইকূল-সিকূল।

ধূলিলৈ নামি যায়—
মাইনত নামি চাই
কাৰখানা ফেক্টৰীত ভুমুকিয়াই ;
সুন্দৰৰ ৰাজ্য দেখি থানবান
কঁপালৰ গাঁথি থোপাকৈ আজি কবিতাৰ অভিমান।

চকুত জ্বলাই তোলে এক নৱজ্যোতি—
নতুন দিনৰ তাই নতুন পোছাক পিন্ধি
আজি ৰূপৱতী।
বাল্মীকি দিনৰে তাই
চিৰনবীনা
চিৰযৌৱনা
যুগাগ্রদূতী॥

আধুনিকা কবিতা

আধুনিকা কবিতা—
তাই
পিয়ানো বজাই—
গাই যায়
সুস্থবীয়া গান,
আত্মাত আছে জ্বলি
বৈদিক যুগৰে সেই একে অভিমান।

মাথোঁ—
নৱআবিষ্কৃত লয়লাস
ফিল্মীয় হাস
ভডেভিলাভিনয় বিলাস
বৈজ্ঞানিক লয়-মান-যাত্ৰা প্ৰকাশ।

আধুনিকা কবিতা—
তাই যায়
ৰেলৰে ট্ৰেইনৰ
প্ৰথমত, দ্বিতীয়ত
তৃতীয়ত—
—এৰোপ্লেনত,
তাই দ্ৰুতগামী
তাই অন্তৰ্যামী।

—ডিনাৰ-ছাপাৰ খায়
কেতিয়াবা চিৰাও চোবায়।

* * * *

সুখীয়াৰ
বিলাসৰ
মৰচুমী ফুল—
গোলাপৰ
সুৰভিয়ে ভুলাই ৰাখিব তাইক
ক'ত পাৰে আৰু ?

ফেক্টৰী, মাইনত
চেপা খাই জোল হোৱা
মানুহৰ—
হাঁহাকাৰ শুনি তাই
সোলোকাই থলে সোণ-খাৰু।

* * *

বাল্মীকি-বনত
অতীতত
যিটো আসুৰীয় নিষাদৰ
বিৰোধে বিদ্ৰোহী হৈ—
শ্লোকৰূপে
ঘোষি প্ৰতিবাদ—
দৈৱী ন্যায় প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে
ৰামায়ণ-গানে গানে
প্ৰচাৰি ফুৰিলে দৈৱীবাদ—
বুৰঞ্জীৰ আৰু এক মহাসংক্ৰান্তিত
কবিতাই লগে আহি

অচিনাকি ৰূপ
বিপ্লৱী ছন্দেৰে ছন্দায়িত।

* * *

—** প্ৰাণৰো প্ৰাণ তাই
মাটিৰো মাটি
তাইয়েই সূক্ষ্ম ন্যায়
খাটিৰো খাটি— * * *

* * *—তায়ে সত্য সনাতন
গায়ত্ৰী ছন্দ,
মানৱৰ সভ্যতাৰ
স্তৰে স্তৰে
সজাগৰে
ফুৰে তাই—
যত ছন্দ ভঙ্গ হৈ
মানুহৰ জীৱনৰ
কদৰ্য্য কলুষে
সুন্দৰৰ ৰাজ্যখন
কৰে লণ্ডভণ্ড।

* * * তাই—
নানা অভিনৱ অদ্‌ভুত আৰু অচিনাকি
ছন্দৰ ৰিহা পিন্ধি পিন্ধি লৈ—
আজি এই নতুন শতিকাতো
বৰষিব—
অনাস্বাদিত মৌ-মধু,
তোষি নব-জগতৰ কোটি—
অভিলাষী মকৰন্দ
তাই ছন্দৰো ছন্দ।

ছন্দৰো অভ্যন্তৰৰ
উচ্চ গণিতৰ—
সূক্ষ্ম গণনাৰ যোজনাৰে গঢ়া-পিটা
ছন্দবিহীনাৰূপে
বিচিত্ৰ অভিনৱ পদবন্ধে
আহে ভাই
— হাঁহে ভাই
নিচিনো নিচিনো বুলি, চিনিলো চিনিলো আজি
তুমি মোৰে কবিতা মাই
মাথোঁ ৰূপ আহিছা সলাই।
মাই!
মোক তুমি কিবা ক'ব খুজিছা???
ক'বা?
কাৰ??
কথা বুভুক্ষৰ???
মাই!
মোৰ আগত তুমি কিবা বৰ্ণাব খুজিছা???
বৰ্ণাবা?
কি?
হাড়ছাল—
কামিহাড়—
থৰকৰৰক্
হুমুনিয়াহ—
—হাঁ ভাত—হাঁ কটী—
—মা ভোক ভোক—উঁ উঁ উঁ উঁ—
হা ভগৱান
* * *

"কিয় যোৱা নাই কামলৈ ?"
ভাত নাই খাবলৈ—
"ডেম্—তই বৈ আছ লাঞ্চ্ খাবলৈ"
× × × গমহ্ গমহ্ × × ×
× × × উস্ × × উস্ উস্ × × ×
—নামাৰিবা, নামাৰিবা, চাহাব, চাহাব—
"চুপ্—চুপ্—চুপ্—চুপ্—
—ষ্ট্ৰাইক্ ? ষ্ট্ৰাইক্ ??
ব'ল-ব'ল-ব'ল
ব'ল—কামলৈ।"
× × × চাৰৌপ্—চাৰৌপ্—
—অহ্ হ্ হ্ হ্
উহুঁ—হুঁ—হুঁ—হুঁক্-হুঁক্-হুঁক্—
× × × চাৰৌপ্—চাৰৌপ্ × ×
"ব'ল, কুত্তা
চলো চলো—
ইউ ডেম্ ছোৱাইন্ চুপ্।"
—চুপ্
—চুপ্ চুপ্
—চু—উ—উ—উ—প্।

ৰেডিঅ'

ৰেডিঅ'
"লণ্ডন কলিং"
বার্লিন্ লিছ্বন্
ব্ৰড্‌কাষ্ট কর্পৰেশ্যন্ অব্ ট'কিও
ক্ৰে ৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ কট্ক্
টক্ টক্
ঠক্ বা তা তা
বা জ তা
বাম্ না বাম্ না............
খৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ঘ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ক্
ক্ৰেট্ ট্ কেৰেট্
ভইচ্‌লাণ্ড ভইচ্‌লাণ্ড উবাৰ আলিছ্
উবাৰ আলিছ্ ইন্‌ডাৰ ৱেল্ট্
কট্ কট্ হুম্ ম্ ম্ কেৰ্ক্ ওৱাওঁ-ওৱাওঁ—
ট ৰ্ ৰ্ ৰ্ খৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ খৰক্
টক্ টক্ টক্
কোঁ× ×কোঁ×কক্ কক্ পিঁ-পিঁ-পিঁ-চুং কিং কলিং
চু চিন্ মু মি চু চিং চাওঁ× × ×
"দিছ্ ইজ্ বি বি চি—
হিয়াৰ ইজ্ দি নিউজ্
এ হিউজ্—

আৰ্টিলেৰী বেটন্ ইজ্ ৰেইজিং—× ×
খেৰেক্ টেক্ টেক্ - - মেজৰ কেপ্টনী স্পিকিং × × ×
কেৰেট্ × × × কেৰেট্ জ ৰ্ ৰ্ ৰ্
ওঁ ওৱাও কেট্ অ অ অ অই বননিৰ্ঝৰি
অই বন-নিৰ্ঝৰি
খৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ অৰ্......
বয়ে যায়
ঝৰ ঝৰ
(খ ৰ্ ৰ্ কট্ ক ৰ্ ৰ্ ৰ্ ক ৰ্)
ঐ বন-নিৰ্ঝৰি
ঐ বন-নিৰ্ঝৰ × × ×
ওঁক্ ওঁক্ ওঁক্ ওঁক্—
কুটুক্ কুটুক্ - - - -
এ—এই যে গান গেলেন
উনি হয়েছেন কুমাৰী হেলেন্।
তাৰপৰ শুনুন—
খ্ৰেক্—কৰ্ হুঁ-উ-উ-উ-উ-ইয়ঁ-ইয়ঁ
কেটেক্—এ জলী। উই উই মুঁছিয় × × ×
কেৰেক্ কট্ কট্ ঠক্ ঠক্ ঠা ঠা থ্ৰান্—
"কলিকতাৰ পৰা কৈছোঁ"
অসমীয়াৰ বেতাৰ অনুষ্ঠান।
অলপ পৰ পিছতে
অসমীয়াত সংবাদ শুনিবলৈ পাব—
কেৰেক্—
আৰু তাৰ আগতে গাব
ঘেৰেক্—
এটি গান

শ্ৰীমতী মৰমলগা বৰুৱাই
গানটো হৈছে
"মোৰ চেনেহৰ অভিমান।"
ঠেৰ্ এৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ঠেৰেক্........
খৰ্ খৰ্ খৰ্ খৰ্ খৰ্
খৰ্ খৰ্ খৰ্ খৰ্ খৰ্
টেক্ টেক্ ঠেক্—আঁ আঁ আঁ ঝিং ঝিং ঝং
টাং টিং টুং টিং
ঠুং ঠাং ঠি ঠং
ঠি ঠুং ঠি ঠং
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্
ঢঙ্.................

গুৱাহাটী—
১০ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৪৪

মহামানৱ

মহাভাৰতত
উপনিষদৰ দিনত
মানুহৰ আধ্যাত্মৰ প্ৰথম প্ৰভাতত
নৱ এক অভিনৱ আলোক-সম্পাতত
জন্ম মোৰ;
সেই জ্যোতিৰেখা নিৰখি নিৰৱধি
গায়ত্ৰী-মন্ত্ৰ গান গাই
ঐতিহ্যৰ আন্ধাৰে আন্ধাৰে
মহা এক সৌন্দৰ্য্যৰ ঝিলিকি ঝিলিকি দেখি
বিশ্বজোৰা ছবি।

পাৰ হৈ আহি আছোঁ
উত্থান-পতন ভেদি—
আদি-বৰ্ত্তমানৰ পৰা দূৰ-বৰ্ত্তমানলৈ
মহাযাত্ৰা কৰি—
অমৃতৰ সন্তান মই
আজি মোৰ পূৰ্ণ যৌৱন।

সোণ-সপোনৰ সাধু

(১)

কোন সোণ-সপোনৰ
সোণ-পোহৰৰ বাটে
তই সুৰৰ জোনাক
সিঁচি সিঁচি আহ
কোন ভুবনৰ
সোণ-মৰমৰ সাধু
সুঁৰৰি তই
মিচিকি মিচিকি হাঁহ ?
মোৰ পৃথিৱীত
আজিও ফুলা নাই
আলোক পদুম হায়—
সেইহে আছোঁ তোৰ সুৰবেই
তোৰ গানকেই গাই,
তোৰ যে পূজা পাতিবলৈ
মোৰ পৃথিৱীত ফুল পাবলৈ নাই।

(২)

মোৰ সুৰৰ
চুমাত
কোনে সাৰ পাব',
মোৰ গান শুনি
কোনে ভোল যাব' ?

মই কোৱা সেই জোনাকী সাধু
নাপাহৰিবি,
বুকুৰ তেজেৰে লিখা গান মোৰ
চকুৰ পানীৰে নমচিবি—
চকুৰ পানীৰে লিখা
গানবোৰ
আলৈআথানি নকৰিবি ।

মুক্তি

আমাৰ মুক্তি কিমান দূৰ
ৰবাগী। মুক্তি কিমান দূৰ?
মুক্তি তোমাৰ নহয় দূৰত
জগোৱা তোমাৰ প্ৰাণৰ মাজত
সুপ্ত বীণাৰ সুৰ—
তোমাৰ মুক্তি নহয় দূৰ,
পথিক! মুক্তি নহয় দূৰ।
ঝঙ্কাৰ দিলাতো তোমাৰ বীণত
বজা নাই যে আমাৰ প্ৰাণত
তোমাৰ বীণৰ সুৰ;
আমাৰ মুক্তি কিমান দূৰ—
ৰবাগী! মুক্তি কিমান দূৰ?
হিংসা-দ্বেষ কপটে তোমাৰ
ৰুদ্ধ কৰিছে প্ৰাণৰ দুৱাৰ
(তুমি) স্বাৰ্থেৰে ভৰপূৰ;
বজা নাই তাত; শুনা নাই তুমি
বিশ্ববিয়পা সুৰ—
তোমাৰ মুক্তি নহয় দূৰ
পথিক! মুক্তি নহয় দূৰ।

শক্তি যে মোৰ তেনেই ক্ষীণ
দুৰ্ব্বল হিয়া মায়াতে লীন
নিৰাশাৰে ভৰপূৰ।

উষ্ণ শোণিত শীতল কৰিছে
বীণো যে নেবাজে মোৰ,
আমাৰ মুক্তি কিমান দূৰ—
বৰাগী ! মুক্তি কিমান দূৰ ?
শক্তি তোমাৰ নহয় ক্ষীণ
নেবাজিব কিয় তোমাৰ বীণ
কৰাচোঁ কলুষ দূৰ—
লুপ্ত নহয়, সুপ্ত নহয়
মোহ-মায়া কৰা দূৰ ;
তোমাৰ মুক্তি নহয় দূৰ,
পথিক ! মুক্তি নহয় দূৰ।
সুপ্ত বীণা মোৰ কাহানি বাজিব
মতলীয়া হৈ পৰাণে ধৰিব
মুক্তিৰ অমিয়া গান—
আপোন পাহৰা শকতি উথলি
কৰিব কলুষ স্নান ?

লাঞ্ছনা-ক্লেশ শত নিপীড়ন
উপেক্ষি উঠিব, কৰিব জীৱন
আলোকেৰে পূৰ ;
মুক্তি কিমান দূৰ—
বৰাগী ! মুক্তি কিমান দূৰ ?
(যেতিয়া) পাহৰি পেলাবা দুৰ্দ্ধৰ্ষ শক্তি
অনন্ত বিয়পি উথলা ভক্তি
সুঁৱৰি ধৰিবা তান,
(তেতিয়া) গহীন বননি কঁপাই বাজিব
নীৰৱ বীণাৰ তান॥